

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

د اداري فساد پر وړاندې د څارنې او ارزونې خپلواکه گډه کمیټه

د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې
د افغانستان د عامې روغتیا په وزارت کې د اداري فساد پر وړاندې څارنې او ارزونې خپلواکې
گډې کمیټې د اداري فساد پر وړاندې د زیانمنۍ ځانګړي رپوټ د وړاندیزونو تعقیب او څارل

د لومړۍ ربعي رپوټ

د نومبر میاشت ۹، ۲۰۱۶

لنډیز

د عامې روغتیا په وزارت کې د اداري فساد پر وړاندې د زیانمنۍ ځانګړي رپوټ د ۲۰۱۶ کال د جون په میاشت کې د اداري فساد پر وړاندې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې لخوا خپور شو. د دغه رپوټ څخه په ملاتړ کې جلال‌التماب بناغلي فیروزالدین فیروز د جون په میاشت کې یو کاري ګروپ چې په جوړښت کې یې د عامې روغتیا وزارت لور پورې چارواکي او د عامې روغتیا سکټور کاري شریکانو ګډون درلودو رامنځته کړ، د یاد کاري ګروپ مشري د عامې روغتیا وزارت د پلان او پالیسي د عمومي رئیس، بناغلي ډاکټر عظیمي لخوا کېږي. د کاري ګروپ په ناستو کې د اداري فساد پر وړاندې د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې څخه غوښتل کېدل ترڅو په ناستو کې ګډون وکړي؛ یادې ناستې په اونی کې دوه ځلې په لاره اچول کېدې او د ناستې مینوټ په وار سره ترتیب او جوړېده.

د څارنې او ارزونې خپلواکه او گډه کمیټه د عامې روغتیا وزارت پرمختګ د پلان په تعقیب او پلي کېدو کې تر څیړنې او څارنې لاندې لري. د څارنې او ارزونې خپلواکه گډه کمیټه د کاري ګروپ په ناستو کې ګډون لري او د ۱۱۵ وړاندیزونو پر وړاندې پرمختګ یې څیړلی؛ همدارنګه دولس غیر رسمي مرکې یې هم ترسره کړې ترڅو هغه د پام وړ او ځانګړي برخې چې کیدای شي د پامه لویدلي وي په ګوته کړي چېرته چې د اصلاحاتو او بدلون امکان په کې لیدل کېږي.

په لومړي سر کې د اګست او سپتمبر په میاشتو کې د عامې روغتیا وزارت د هغو وړاندیزونو په اړه چې د څارنې او ارزونې گډې خپلواکې کمیټې رپوټ کې د وزارت د چارواکو په اړه راغلي وو ډیر فعاله کړنې درلودې. شواهد په ډاګه کوي چې دغه لومړنۍ واقعي هڅې او تلاشونه وو. همدارنګه د هڅو دغه بهیر بیرته بیا سوکه شوی او جدي ننگونې د عامې روغتیا وزارت د ځانګړي رپوټ د وړاندیزونو د تطبیق پلان پر وړاندې پاتې دي او جدي ستونزه پر دغو ننگونو باندې د برلاسه کېدو د اعتماد د کچې شتون دی.

په هر حال، د عامې روغتیا وزارت په تیرو څلورو میاشتو کې لاسته راوړنې درلودلې دي:

- د کاري ګروپ او د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي او کاري پلان په برخه کې:
 - د عامې روغتیا وزارت په لومړي سر کې د وړاندیزونو لومړیتوب بندي بشپړه کړه او د عامې روغتیا وزارت د ځانګړي رپوټ د وړاندیزونو لپاره یې شاخصونه وړاندیز کړل. همدارنګه، بیا هم اړتیا لیدل کېږي ترڅو دغه کړنې بیا هم د اړوندو ادارو او ریاستونو سره شریکې او وړاندې څیړنو او توافق وشي. د عامې روغتیا وزارت د تخنیکي چارو معین بناغلي احمد جان نعیم کاري ګروپ د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د ستراتیژي او کاري پلان د مسوولیتونو تفویض او پلي کېدو هرې مرحلې په تړاو د شواهدو په ګډون، لارښوونې وړاندې کړي او د بهیر څخه یې ملاتړ کړی دی.
- د ځانګړي رپوټ د ۱۱۵ وړاندیزونو په تړاو د هر وړاندیز لپاره ارتباطي مسئول کس ټاکل شوی دی چې دا هغه لوی کار دی چې په دې موده کې ترسره شوی. همدارنګه یاد ارتباطي مسئول کسان د اړوندو ادارو لخوا ندي تائید شوي او د وړاندیز شویو ادارو او ریاستونو، ځانګو او مسوولیتونو د تضاعف شتون هم واضح او څرګند ندی.
- د عامې روغتیا وزارت د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي او کاري پلان لومړنۍ مسوده کې د عامې روغتیا وزارت په تړاو د ځانګړي رپوټ ټول موضوعات او وړاندیزونه د ځانه سره لري،

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

پرته د هغوی د څرنګوالي په پام کې نیولو یا د هغوی د حذف څخه. همدارنګه، په دې اړه پلان په تعویق لویډلی او د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې لخوا د څیړلو لپاره ندی وړاندې شوی.

د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې وړاندیزونو د تطبیق په اړه:

- د روغتیايي معلوماتو د مدیریت سیستم – پروسه پیل شوی او ډیر اقدامات تر کار لاندې دي. پایلې ندی ترلاسه شوی تر اوس مهاله.

- د فارمسي او درملو تامین – پروسه پیل شوی، او ډیری اقدامات تر کار لاندې دي او ځینې پایلې ترلاسه شوی. د مثال په ډول، د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم اداره په رسمي توګه د عامې روغتیا وزارت لخوا د ۲۰۱۶ کال دی جولای په میاشت کې پرانیستل شوه. د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم اداره د عامې وزارت د انګر څخه بهر د شیر پور په سیمه کې شهر نو ته څیرمه خپل دفتر لري. د یادي ادارې رامنځته کیدل د عامې روغتیا وزارت لخوا وړاندیز او د ولسمشر او وزیرانو شورا لخوا منظور شوی ده. همدارنګه، د درملو او طبي توکو قانون دریم څپرکی په وضاحت سره د یادي ادارې رول او مسؤلیتونه تعریف کړی چې اوس مهال یاد قانون د عدلیې په وزارت کې تر کار لاندې دی. په ټولیز ډول د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم ادارې رامنځته کیدل د ولسمشر لخوا منظور او اوس مهال د عامې روغتیا وزارت په چوکات کې د یاد وزارت د انګر څخه بهر فعالیت لري.

- د کلیدي اجراتو شاخصونه – پروسه پیل شوی ده.

- د شکایاتو واحد سیستم – پروسه پیل شوی ده. د عامې روغتیا په وزارت کې شکایاتو ته د رسیدني څانګه رامنځته شوی. د یادي څانګې د مدیریت څخه بهرنی کنترول او څارنه راتلونکو بحث او خبرو ته اړتیا لري ترڅو دغه څانګه خپل استقلالیت او اعتماد ترلاسه کړي. سره له دې چې کره نېټه د یادي څانګې د رامنځته کیدو نده څرګنده، ولې د پلان او پالیسي د عمومي رئیس د څرګندونو سره سم، درې میاشتي کیږي چې د شکایاتو ته د رسیدني څانګه رامنځته شوی او د صحت د پروژې لخوا تمویلیري. د روغتیايي شکایاتو د رسیدني څانګې رئیس ګمارل شوی دی او نورو کارکوونکو استخدام تر کار لاندې دی.

- د عامې روغتیا وزارت د ۲۰۱۶ کال د نومبر میاشتي په لومړۍ نېټه د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې ته خبر ورکړی چې یاد وزارت د ۱۱۵ وړاندیزونو څخه ۳۶ وړاندیزه پلي کړی دي. د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د دې فرصت ندرلود ترڅو د یادو وړاندیزونو پلي کیدل تائید کړي او دغه کار به د راتلونکې څارنيزې رپوټ جوړونې په ترڅ کې ترسره کړي. همدارنګه د عامې روغتیا وزارت لخوا د هغو پلي شویو وړاندیزونو ترمنځ او د هغو وړاندیزونو ترمنځ چې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د عامې روغتیا وزارت په تړاو په ځانګړي رپوټ کې وړاندې کړي، توپیر لیدل کیږي.

د دريو وړاندیز شویو کمیسیونونو په اړه (د عامې روغتیا سکټور د تمامیت، حساب ورکونې او روغتیايي ادارتو ته د تصدیق ورکونې کمیسیونونه)

- د عامې روغتیا وزارت څرګندوي چې د لومړي دوه کمیسیونونو کاري برخه د شته میکانیزمونو او د نویو رامنځته شویو ادارو لخوا تر پوښښ لاندې راځي. د څارنې او ارزونې خپلواکه ګډه کمیټه مخکې له دې چې د یادو بدیلو میکانیزمونو په اړه نظریات وړاندې کړي باید د یادو میکانیزمونو کاري محدوده وه ارزوي.

- د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم ملي اداره په رسمي ډول د ۲۰۱۶ کال د جولای په ۳۱ نېټه د عامې روغتیا وزارت وزیر لخوا رامنځته او پرانیستل شوه. د درملو او طبي توکو د تنظیم اداره د عامې روغتیا وزارت د انګر څخه د باندې د شیر پور سیمه کې نوي بنارته څیرمه په کابل کې دفتر لري.

د عامې روغتیا وزارت تر اوسه د اداري فساد سره د مبارزې هڅې په سم ډول ندی په لاره اچولي.

د عامې روغتیا وزارت د روان کال د جولای او اګست په میاشتو کې د پام وړ پرمختګ درلودو، ولې دغه بهیر په تیرو دوو میاشتو کې سوکه شوی دی. د مثال په ډول، د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې پلان عملي کلیدي برخه – د وړاندیزونو د تعقیبولو لپاره د ارتباطي کسان ګمارل – د اوکتوبر میاشتي تر ۲۹ نېټې پورې ترسره

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

کړي. چې دغه اقدامات د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې لخوا تر اوسه ندی څیړل او تائید شوی ځکه چې دغه کارونه د یادې کمیټې د لومړۍ څارنیزې مودې په وروستیو کې ترسره شوی دي.

کار کوونکي تر اوسه په دې باور نلري چې اصلاحات به رامنځته شي.

کارکوونکي تر اوسه هم په لوړه کچ شکمن دي. د بیلگې په توگه په یوه ترسره شوی مرکه کې، د عامې روغتیا وزارت یو پخوانی رئیس په دې خوشحالي څرگنده کړی چې د وزارت نوی مشري د عامې روغتیا د ځانگړي رپوټ پر بنسټ حساب ورکوونکی وي، ولې هغه دا وویل چې بدلون به د هغو کسانو لخوا د مقاومت سره مخ شي چې د عامې روغتیا وزارت په لوړو پوستونو کې دنده ترسره کوي.

د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې لخوا څارنه به دوام ولري

د څارنې او ارزونې خپلواکه او گډه کمیټه به خپلې څارنې ته د عامې روغتیا په وزارت کې د اداري فساد سره د مبارزې بهیر څخه ادامه ورکړي او خپل راتلونکی رپوټ به د ۲۰۱۷ کال د جنورۍ په میاشت کې ترتیب کړي.

تفصیلات

لومړي اقدامات:

د جون په میاشت کې بناغلي ډاکټر فیروز یو کاري گروپ چې غړي د عامې روغتیا وزارت لور پوري چارواکی او د روغتیا سکتور باندني همکاران دي رامنځته کړو. کاري گروپ ته دنده وسپارل شوه ترڅو د اگست میاشتې تر پای پوري د اداري فساد سره د مبارزې سټراتیژي او کاري پلان ترتیب کړي. د جولای په میاشت کې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې او د عامې روغتیا وزارت ترمنځ لومړنۍ ناسته ترسره شوه چې په ترڅ کې د راتلونکي فعالیتونو په اړه دوه اړخیزه تفاهم ترسره شوو، د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې ته بلنه ورکړل شوه ترڅو د کاري گروپ په ناستو کې گډون وکړي. دغه ناستې په اونۍ کې ترسره کيږي او ناستې مینوټ هم ترتیب کيږي.

د اگست او سپټمبر په میاشتو کې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د کاري گروپ په ناستو کې گډون وکړو ترڅو د توقعاتو، مهال ویشونو په اړه بحث وکړي او د پرمختگ په اړه خپل نظریات او وړاندیزونه وړاندې کړي. د اگست په میاشت کې کاري گروپ ته اطلاع ورکړل شوه چې د څارنې او ارزونې خپلواکه گډه کمیټه په پام کې لري ترڅو خپل لومړنی رېپوټ د سپټمبر په میاشت کې ترتیب او هغه د یادې کمیټې کمیشنرانو ته وړاندې کړي. په لومړي سره کې د ځینې وړاندیزونو د پلي کیدو په تړاو لږ لیاوالتیا شتون در لود چې د هغې تمه هم کیدله. وروسته بیا د لیاوالتیا کموالی د منځه ولاړه او کاري گروپ ځینې گامونه واخیستل او د ۱۱۵ وړاندیزونو د پلي کیدو په تړاو یې د عامې روغتیا په وزارت کې مسئولیتونه تفویض کړل. د ډاکټر عظیمي (دریم مکتوب او د سپټمبر ۱۷ نیټه) له مخې، د سټراتیژي د ترتیبولو پروسه دوام لري او د پرمختگ د مدرک په توگه درې برخې وړاندې شوی:

(1) د عامې روغتیا وزارت د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې سټراتیژي ۲۰۱۶ - ۲۰۲۰ (لومړی مسوده، ۲۹ اگست، ۲۰۱۸)

- د اداري فساد پر وړاندې د مبارې سټراتیژي لومړنی مسودې په بشپړ ډول د عامې روغتیا وزارت د څارنې او ارزونې کمیټې ځانگړي رپوټ محتوا او کاري محدوده د ځانه سره را نغښتې وه.
- څارنې او ارزونې کمیټې لخوا ځانگړي مشورې او عمومي نظریات او وړاندیزونه د تگلارې، لومړیتوب بندۍ او د بهیر د کړندوالي په اړه د یادې سټراتیژي په مسوده کې ځای پرځای شول.
- د سټراتیژي مسوده په ځانگړي ډول لنډ مهاله لاسته راوړنې، بنسټیز بدلونونه او واقعي اصلاحات بیانوي او وړاندیزونه یې له دوو اړخه تصنیف بندۍ کړي: مخنیوی/کشف/څیړل/رپوټ ورکول/مجازات.

(2) د اقداماتو اېډیټ جدول، د نتیجه گیری لپاره

- د عامې روغتیا وزارت په تړاو د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې ځانگړي رپوټ ټول ۱۱۵ وړاندیزونه د سټراتیژي په مسوده کې شامل دي.

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

- د هر یو وړاندیز لپاره د شاخصونو مسوده وړاندیز شوی.
- کاري گروپ د ټولو وړاندیزونو په اړه مسئولیتونه د عامې روغتیا په وزارت کې اړوندو ادارو او رئیسانو ته ورسپارلي دي.
- د کاري گروپ غړي اوس مهال د هرې څانگې او ریاست سره مشوره کوي ترڅو داد ترلاسه کړي چې هغوی د وړاندیزونو په معنی او محتوا باندې پوه شوی او همدارنگه چیرته چې د یوې څانگې یا ریاست څخه زیاتې څانگې او ریاستونه د یوه ځانگړي وړاندیز په اړه مسئولیت لري هغه به اړوندو ادارو روښانه او توضیح کړي.
- کاري گروپ په دې اړه رسمي ارتباطی کس ور پیژندلی دی.

3) د لومړیتوب بندۍ جدول

- کاري گروپ په لومړي سر کې ټول هغه وړاندیزونه چې د عامې روغتیا وزارت په تړاو د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې په ځانگړي رپوټ کې وړاندې شوی وو نمره بندي کړل.
- د پنځو په پام کې نیول شویو معیارونو په رڼا کې د هر وړاندیز لپاره د لومړیتوب یو عددي قیمت ټاکل شوی دی، پنځه معیارونه عبارت دي: اهمیت، د پلي کېدو وړتیا، ظرفیت، اغیزې او وخت.
- توظیف شوی څانگې یا ریاستونه به د کاري گروپ سره په مشوره کې د لومړیتوب بندۍ نمرې څیړي.

د عامې روغتیا وزارت او په لوړه کچه د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د اگست په میاشت کې، د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې د ماليې وزارت د بودجه په استماعیه ناستې کې گډون وکړو چې هلته ډاکټر عظیمي خپل رپوټ د تیر کال په اړه او همدارنگه خپل بودجوي تخمین یې د راتلونکو څلورو کلونو لپاره وړاندې کړو.

- د عامې روغتیا وزارت لومړنی ستراتیژیک هدف چې په پریزنټیشن کې وړاندې شوو هغه د بني حکومتولۍ راوستل او اداري فساد پای ته رسول او د دوه اړخیزه حساب ورکول او د اداري ظرفیت پراخول وو.

- د روانې رپوټ ورکونې مودې د لاسته راوړنو په لست کې، ډاکټر عظیمي د ارزونې هغه پروسه چې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې لخوا ترسره شوی تقدیر او همدارنگه د روښتیا په برخه کې د عامې روغتیا وزارت د تعهد په اړه یې وویل چې « لومړنی وزارت دی چې د اداري فساد په اړه شکایاتو ته د رسیدگي په خاطر او د هغو د مخنیوي او خلکو د ستونزو د حل لپاره یې د یادې ارزونې غوښتنه کړی»

- په بریالیتوب سره د پلان شویو فعالیتونو د پلي کېدو پر وړاندې د عمده ننگونو په برخه کې یې د اداري فساد څخه په وضاحت سره یاد اوری وکړه.

- د استماعیه غونډې د سوال او ځواب په برخه کې، د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د هغو گامونو په اړه چې د عامې روغتیا وزارت لخوا د ځانگړي رپوټ د وړاندیزونو د پلي کېدو په اړه پورته شوی دي پوښتنه وکړه، څرنگه چې دغه موضوعات د مالي سرچینو اړوند مسایل وو، په ځواب کې ډاکټر عظیمي په عام محضر کې د عامې روغتیا پر هوډ باندې د عامې روغتیا وزارت د ځانگړي رپوټ د وړاندیزونو په پلي کېدو په برخه کې ټینگار وکړو او زیاته یې کړه چې د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي تر کار لاندې ده.

- د ماليې وزارت د عامې روغتیا وزارت په سیستمونو کې د څارنې او ارزونې د شته ضعفونو په اړه څرگندونې درلودې، ډاکټر عظیمي په ځواب کې وویل چې د روغتیا وزارت په تړاو د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې ځانگړي رپوټ وړاندیزونه په مستقیم ډول دغو ستونزو ته رسیدنه کوي او د دغو وړاندیزونو اغیزمن پلي کېدل په دغو اندیښنو د لمنځه تلو سبب شي.

کاري گروپ

کوم موقتي رپوټ چې د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې ته د سپټامبر په سر کې وړاندې شوی څرگندوي چې د پروسې په تړاو ستونزې به د لومړني دورې د رپوټ ورکونې اصلي محراق جوړوي . د عامې روغتیا وزارت کلیدي موخه په دې موده کې قسماً ترلاسه شوی: د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

او کاري پلان ورسره وروستې برخې چې د ستراتیژۍ د تطبیق ملاتړ کوي. په داسې حال کې چې یاده ستراتیژي د مسودې په حال کې ده او تر اوسه نده بشپړه شوی، خو بیا هم د یوه عملي او پلي کیدو وړ پلان لپاره اساسي بنسټ جوړوي.

- کاري گروپ په منظم ډول ناستې ترسره کوي، سره له دې چې ملي رخصتۍ او امنیتي وضعیت وصفي اغیزې د عامې روغتیا وزارت په ورځنیو فعالیتونو باندې لرلي.
- تطبیقي پلان او مهال ویش چې د کاري گروپ لخوا وړاندې شوی واقعینانه دی – چې له ډیر مودې راهیسې دې مرحلې پورې رسېدلی.
- د اکتوبر تر پای پورې د عامې روغتیا وزارت کاري محصول د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي او کاري پلان نهایی مسوده جوړوي او د دې کار په ترسره کیدو سره به د عامې روغتیا وزارت د شپږو میاشتو په لړ کې مهم پرمختګ د یو لړ بیلابیلو وړاندیزونو په اړه ولري. (لاندینۍ اندیښنو ته دې نظر واچول شی). همدارنګه، کاري پلان تر اوسه پورې ندی نهایی شوی.

وروستۍ ترسره شوی مرکي

لنډې نمونوي هدفمندي مرکي د عامې روغتیا وزارت ځانګړي رپوټ د څیړنې د پلان شویو پنځو برخو د استازو سره ترسره شوی ترڅو هغه تغییرات په نښه کړي چې ممکن د عامې روغتیا په وزارت کې رامنځته شوی وي چې یادې مرکي د عامې روغتیا د مدیرانو، د عامې روغتیا وزارت د مامورینو او عامې روغتیا خدمتونو وړاندې کوونکو او د روغتیا سکتور نورو کاري شریکانو، ناروغانو او په ټولنه کې د هغوی کورنیو او د عامې روغتیا وزارت پخوانیو مدیرانو او رئیسانو سره ترسره شوی دي:

- د عامې روغتیا وزارت دوه اوسنی مدیران او د عامه روغتیايي خدمتونو دوه وړاندې کوونکو هر یوه تائید کړی چې د عامې روغتیا وزارت د ځانګړي رپوټ په اړه د کارکوونکو ترمنځ بحثونه روسته د یاد رپوټ د خپریدو څخه ترسره شوي، سره له دې چې هغوی داسې کوم پیاوړی احساس د هغو اصلاحاتو او تغییراتو په اړه چې په نږدې راتلونکي کې رامنځته شي ندی څرګند کړی.
- د روغتیا سکتور څلور کاري شریکانو د عامې روغتیا وزارت د مشرۍ د وعدو په تړاو چې ګواکي وړاندیزونه به عملي کړي شک څرګندی کړی – دغه مرکه شوي کسان د روغتیايي سکتور د روغتیايي خدمتونو وړاندې کوونکو موسساتو دنده ترسره کوله او تمویل کوونکو موسساتو څخه یې استازیتوب نکولو.
- د ټولني دري مرکه شويو غړيو په دې اړه چې د عامې روغتیا په وزارت (یا د دولت په نورو برخو) کې د پام وړ بدلونونه د اداري فساد او نورو ناوړه کړنو په تړاو رامنځته شي خپل ټیټه کچه باور او اعتماد څرګند کړی، دغه کسان د کابل په ښار کې ژوند کوي.
- د عامې روغتیا وزارت یو پخواني رئیس په دې اړه چې د عامې روغتیا وزارت مشري به د عامې روغتیا وزارت د ځانګړي رپوټ په واسطه حسابده وي خپله خوشبیني څرګنده کړی ولې په دې اړه مطمئن وو چې تغییرات به د عامې روغتیا وزارت د لوړ پوړو چارواکو لخوا د ځنډ سره مخامخ شي.

د څارنې او ارزونې د خپلواکې گډې کمیټې د وړاندیزونو د تطبیق په اړه شواهد

- د عامې روغتیا د معلوماتو د مدیریت سیستم – پروسه پیل شوی ولې پایلې ندې ترلاسه شوي
 - 1.2.1: په خپلواکه توګه د فعالیتونو څیړنه تر کار لاندې ده
 - 1.2.2: د فعالیتونو په تطبیق کې د نیمګړتیاوو پیژندل او د بلقوه فرصتونو په ګوته کول او دهغو څخه د نورو فعالیتونو په پراختیا کې استفاده (خصوصي سکتور) کول تر کار لاندې دي.
 - 1.2.3: د رپوټونو څیړل د دریم بنسټ لخوا (د وړاندې شوي رپوټ پر وړاندې او د ټولني په کچه معلوماتو پر وړاندې رپوټ).
 - 1.2.5: د سافت ویروانو او هارد ویروانو په برخه کې پانګونه او د معلوماتي سیستم (DHIS2) رامنځته کول د ۲۰۱۷ کال د مارچ په میاشت کې اټکل شوي.

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

- د فارمسی او درملو ریاست – قسمي لاسته راوړنې
 - 2.1: د فارمسي د تدارکاتو طرزالعملونه د ۲۰۱۶ کال د جون میاشتې په ۳۰ نیټه نشر ته ورسیدو ترڅو د تدارکاتو ملي قانون پیاوړی کړي: د لومړنیو فارمسي توکو د تدارک لارښود د اړوندو کاري شریکانو سره (د عامې روغتیا وزارت ریاستونو، د فارمسی پوهنځی او همدارنګه نورې موسسې لکه CAF، AKHS، ADDA، HEFD او Save the Children) په همکارۍ ترتیب، نهایی او خپور شوی. د یاد لارښود یو کاپي د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې سره شریکه شوی.
 - 2.2, 2.3, 2.12: وړاندیز شوي تغییرات د فارمسي توکو ملي قانون د عامې روغتیا وزارت لخوا ترتیب شوی او د عدلیې وزارت ته را راتلونکو اقداماتو لپاره استول شوی.
 - 2.4: د فارمسی توکو لست په وار سره اډیټ شوی، او اړتیا لري ترڅو هر کال باید اډیټ شي.
 - 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10: د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم ملي اداره په رسمي توګه رامنځته او د عامې روغتیا وزیر لخوا د ۲۰۱۶ کال د جون میاشتې په ۳۱ نیټه پرانیستل شوی. د درملو چارو او طبي توکو د تنظیم اداره د عامې وزارت انګرځ څخه بهر د شیر پور په سیمه کې شهر نو ته څیرمه خپل دفتر لري. د یادي ادارې رامنځته کیدل د عامې روغتیا وزارت لخوا وړاندیز او د ولسمشر او وزیرانو شورا لخوا منظور شوی ده. همدارنګه، د درملو او طبي توکو قانون دریم څپرکی په وضاحت سره د یادي ادارې رول او مسئولیتونه تعریف کړی چې اوس مهال یاد قانون د عدلیې په وزارت کې قرار لري. په ټولیز ډول د درملو او طبي توکو د تنظیم ادارې تاسیس د ولسمشر لخوا منظور او اوس مهال د عامې روغتیا وزارت په چوکات کې د یاد وزارت د محوطې بهر فعالیت لري
 - 2.11: د فارمسي معلوماتو د مدیریت سیستم رامنځته شوی او د ۲۰۱۷ کال د مارچ تر میاشتې پورې د معلوماتي بانک سره به ونښلول شي. د فارمسي توکو د اړتیاو د سنجش لارښود ترتیب شوی دی. د معلوماتي بانک لپاره تخنیکي مرسته د روغتیا سکتور د همغږۍ پروژې (*Health Sector Resilience project*) لخوا چې د امریکې متحده ایالاتو پراختیایي ادارې لخوا تمویل کيږي چمتو کيږي. یاد پروژه دغه کار ترتیب او پلي کیدو د مهال ویش په برخه کې ونډه لري.
 - 2.15: د هغو فارمسي توکو چې بهرنیو کمپنیو لخوا تولید او هیواد ته را دننه کيږي د هغو د کلني کیفیت تضمین د ارزونې او تفتیش لارښود ترتیب او منظور شوی او د هغو کارونه نورو څیړنو ته اړتیا لري.
 - 2.16: د کیفیت تضمین ملي پالیسي ترتیب او منظور شوی او د فارمسی توکو د نمونې اخیستنې لارښود مسوده ترتیب شوی. د لارښودونو لپاره د دندو لویایح تر کار لاندې دي. د څارنې او ارزونې خپلواکې او گډې کمیټې دغه کارونه تر اوسه ندې څیړلي او تائید کړي.
- د کلیدي اجراتو شاخصونه – پروسه پیل، ولې پایلې ندې ترلاسه شوي.
 - 12.1, 12.2: وړاندیز شوی د روغتیا ملي ستراتیژي ۳۰ ستراتیژیک شاخصونه او ۲۳۰ عملیاتي شاخصونه احتوا کوي؛ د وزیر د لاسته راوړنو څانګه رامنځته شوی ترڅو لاسته راوړنې د ټاکل شویو شاخصونو پر وړاندې په میاشتني ډول وڅیړي او هغه تائید کړي. د خپلواکو ادارو د رامنځته کیدو پړاوونه پیل او وڅیړل شي؛ د قراردادونو د مدیریت څانګې رول په دغو څیړنو او کتنو کې به د خپلواکې ادارې په توګه په پام کې وه نه نیول شي.
 - 12.5: د ټولني لخوا د نمرې ورکونې کارت (شته دی ولې په بشپړ ډول د استفادې وړ ندی) او د ټولني لخوا څارنیز سیستم (د ۲۰۱۷ کال د مارچ په میاشت کې و آزمویل شي) د چک لست میتودلوژي کاروني میکانیزم د ټولني څارنیز میکانیزم لپاره د مالې وزارت هوکړه لیک

د عامې روغتیا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کمیټې د څارنې رپوټ مسوده

ته اړتیا لري.

- د شکایتو واحد سیستم – پروسه پیل شوی، ولې پایلې تر اوس مهال ندي ترلاسه شوي.
 - 13.1: شکایاتو د رسیدنې څانگه د عامې روغتیا په وزارت کې رامنځته شوی؛ د یادې څانگې د مدیریت څخه د باندني څخه کنترول او څارنه راتلونکو بحث او خبرو ته اړتیا لري ترڅو دغه څانگه خپل استقلالیت او اعتماد ترلاسه کړي. سره له دې چې کره نیتې د یادې څانگې د رامنځته کیدو نده څرگنده، ولې د پلان او پالیسي د عمومي رئیس د څرگندونو سره سم، درې میاشتي کیږي چې د شکایاتو ته د رسیدنې څانگه رامنځته شوی او د صحت د پروژې لخوا تمویلېږي. د روغتیايي شکایاتو د رسیدنې څانگې رئیس گمارل شوی دی او نورو کارکوونکو استخدام تر کار لاندې دی
- د روغتیايي سکتور پر تمامیت د څارنې عالي شورا – پروسه پیل شوی، ولې د پایلې ندي ترلاسه شوی.
 - 15.1: د تخنیکي چارو معین څرگندوی چې اوسنۍ د روغتیا د همغږۍ ستراتیژیکه کمیټه په لوړه کچه دغه دنده اوس مهال ترسره کوي. د تغییراتو راوستل او د هغې د خپلواک توب موضوعات اړتیا لري ترڅو وڅیړل شي.
- د ډبو پر وړاندې پالیسيو تصحیح او عامه خپراوی – پروسه پیل شوی ولې پایلې ندي ترلاسه شوي.
 - 19.1.1: د عامې روغتیا وزارت د لوړ پوړو چارواکو مدیریتي ورکشاپ په لاره واچول شو ترڅو ترڅو د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې او د بڼې حکومتولۍ په تړاو پوهاوی لوړ او ظرفیت رگونه وشي.

نور موضوعات

- د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې ستراتیژي او کاري پلان نهایی کیدل له دې امله ځنډول شوي چې د عامې روغتیا وزارت ریاستونو په انفرادي ډول د خپلو ورسپارل شویو دندو په تړاو لکه د څیړنو ترسره کول، د ارتباطي کس گمارل، د څیړنې پروسې او د وړاندیزونو اولویت بندی په برخه کې لازمي همکارۍ ندي ترسره کړی. د کاري گروپ غړيو په دې اړوند ځانگړې اندیښنې څرگندي کړي.
- تر اوس مهاله، د عامې روغتیا وزارت د ځانگړي رپوټ د وړاندیزونو د تمویل په موخه تر اوس مهاله کوم مالي اټکل، تخنیکي پروپوزل ندي ترتیب شوی او یا د تمویل کوونکو سره اړیکه نده نیول شوی (په استثنا د عامې روغتیا د څارنې او روغتیايي معلوماتو مدیریت ریاست چې مخکې د مخکې څخه د لویو تمویلونکو سره د د معلوماتو واحد سیستم رامنځته کیدو په برخه کې ونډه اخیستې چې د ۲۰۱۷ کال کې به رامنځته شي). اوس مهال د اداري فساد پر وړاندې د مبارزې او کاري پلان لومړۍ مسوده داسې کومې ځانگړي مسؤلیت ته د تخنیکي پروپوزل د ترتیب او وړاندې کولو یا د تمویل کوونکو سره د د ځانگړي رپوټ د وړاندیزونو د پلي کیدو په تړاو د خبرو اترو په تړاو اشاره نده کړی.
- د عامې روغتیا وزارت لخوا د وړاندیزونو لومړیتوب بندی کول
 - د لومړیتوب بندی جدول په لومړۍ مسوده کې اوه وړاندیزونو ته حد اقل ۵ نمرې او حد اکثر ۲۵ نمرې په پام کې نیول شوي چې لوړه نمره په کې ۲۰ بنودل شوی.
 - د لومړیتوب بندی جدول په لومړۍ مسوده کې د هر یو پنځو معیارونو لپاره د اوسط نمرې ټاکل یو جدي ستونزه د تطبیق په تړاو بلل کیږي.
 - حد اوسط د اهمیت درلودو 3.5 :
 - د پلي کیدو وړتیا حد اوسط 1.9 :
 - د ظرفیت اوسط 1.1 :

د عامې روغتيا وزارت په اړه اداري فساد پر وړاندې د مبارزې د څارنې او ارزونې خپلواکې گډې کميټې د څارنې رپوټ مسوده

د اغيزو اوسط 3.9 :

د وخت اوسط 1.9 :

د دغه توپير شتون لکه د اهميت او اغيزې لپاره د لور اوسط په پام کې نيول د ځانگړي رپوټ د نورو وړانديزونو لکه د پلي کيدو وړتيا، ظرفيت او مهال ویش په پرتله اندېښنه په گوته کوي

● د لومړيتوب بندې په لومړۍ مسوده کې د پام وړ توپير د هغو وړانديزونو په تړاو ليدل کيږي چې يو بل سره نږدې ارتباط لري او د کاري گروپ لخوا ورته نمرې ورکړل شوي؛ چې دا کار خپله د اعتماد نشتون يا بلې کمزورتيا څرگندويي کوي چې کولای شي په مؤثر ډول د تطبيق پر وړاندې يې خنډ وگرځي او يا د نمرې په تړاو سر در گمي رامنځته کړي.